

Український державний університет імені Михайла
Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)

«Гендерна психологія»
Освітньо-професійна програми Практична
психологія

3-й рік навчання, 5-й семестр (для бакалаврів)

Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність
053 Психологія
Освітній рівень
Бакалавр

Кафедра
та викладач

Кафедра практичної психології

Викладач: **Бакка Юлія Валерівна** – доктор філософії в галузі 053 психологія 05соціальні та поведінкові науки

Лінк на профіль викладача на сайті факультету:

<https://pf.udu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

Лінк на профіль викладача у Google Scholar : <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=g71lf1wAAAAJ>

E-mail: y.v.bakka@npu.edu.ua

Лінк на курс в Moodle (для денної форми навчання): <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=8942>

**I. Основна
мета/цілі
навчання**

Метою викладання освітнього компоненту «Гендерна психологія» – є розкриття психологічних знань про розвиток гендерної ідентичності, соціалізації та специфіки гендерних відносин і вплив на них різних інститутів суспільства.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Гендерна психологія» є:

Розкрити теоретико-методологічними основи проблеми гендеру у психології та методичні можливості їх вивчення; навчити аналізувати гендерні аспекти життєдіяльності особистості; сформувати навички використання отриманих знань в майбутній професійній діяльності. розкрити прикладні аспекти вивчення гендеру та сприяти розумінню здобувачами освіти стратегій підтримки самореалізації особистості у суспільстві з

врахуванням гендеру; критично реагувати на гендерні стереотипи та гендерні установки, усвідомити їх вплив на характер соціальних контактів; формування професійного уявлення про психологічні чинники гендеру; розвиток міждисциплінарних компетентностей, що використовуються при взаємодії з різними групами суспільства; мотивувати студентів до подальшого самостійного вивчення здобутків у сфері психології гендеру в сфері цінностей особистості

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна **вибіркова**
Цикл **професійної підготовки**

III. Обсяг навчальної дисципліни

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 3р.10 міс.)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 3.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	18	8
<i>Практичні заняття</i>	16	4
<i>Самостійна робота</i>	56	78

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи гендерної психології. Гендерна ідентичність

Тема 1. Предмет і завдання курсу Базові поняття гендерної психології. Основні напрями досліджень психології гендеру

Вступ до гендерної психології. Історія розвитку гендерної психології. Предмет, мета і завдання гендерної психології. Гендер як соціально- психологічна категорія.Порівняльний аналіз підходів до визначення гендеру в зарубіжній та вітчизняній психології. Стать і гендер: відмінності та співвідношення понять. Проблема сексизму щодо чоловічих та жіночих ролей в Україні.

Тема 1.2. Розвиток гендерної ідентичності. Гендер і соціум.

Сприйняття статі як континууму дозволяє нам сприймати багату різноманітність статей, від транс-і цисгендера до гендерного квиру та agender. Більшість західних суспільств оперують ідеєю, що стать є бінарним, що існує, по

суті, лише дві статі (чоловіки та жінки) на основі двох статей (чоловічої та жіночої), і що кожен повинен відповідати тій чи іншій. Ця соціальна дихотомія забезпечує відповідність ідеалам маскулінності та феміності у всіх аспектах гендерної та статевої ідентичності, гендерного вираження та біологічної статі.

Тема 1.3. Гендерна соціалізація і гендерні стереотипи.

Гендерні стереотипи можуть бути результатом гендерної соціалізації. Очікується, що дівчата та хлопчики будуть діяти певним чином, і ці способи соціалізуються з народження багатьма батьками (і суспільством). Наприклад, від дівчаток очікується чистота і тихо, а хлопчики - безладно і голосно. У міру дорослішання дітей гендерні стереотипи стають все більш очевидними у стилістиках одягу та виборі дозвілля. Хлопчики та дівчата, які не відповідають гендерним стереотипам, зазвичай остракізуються однолітками одного віку за те, що вони різні. Це може призвести до негативних наслідків, таких як зниження самооцінки.

Тема 1.4. Гендерні ролі. Гендерний конфлікт і різноманіття гендерних ролей.

Гендерні конфлікти можуть виникнути через помилки або огріхи в комунікації чоловіків із жінками та навпаки. особливостями комунікативної взаємодії з ними.

Змістовий модуль 2. «Гендерні відносини»

Тема 2.1. Гендер і спілкування. Особливості мовної поведінки чоловіків і жінок. Сексизм у спілкуванні. Мова любові.

Гендерні відмінності в ієрархії потреб: більша значущість сексуального задоволення у чоловіків, позитивної атмосфери в сім'ї у жінок. Задоволеність шлюбом: більша задоволеність чоловіків. Причини меншої задоволеності шлюбом жінки: 1) труднощі в реалізації сімейних і професійних потреб одночасно; 2) особистісні риси, характер; 3) погані стосунки з чоловіком і дітьми; 4) дефіцит часу. Залежність задоволеності шлюбом від ряду факторів: вік, стаж шлюбу, народження та кількість дітей, рівень фемінності, маскулінності.

Тема 2.2. Дружні та сімейні відносини Дружні відносини: дружба жіноча, чоловіча, між чоловіками і жінками.

Немає якихось біологічних відмінностей, які б давали можливість бути друзями чоловікам і не бути хорошими друзями жінкам. Якщо ми і маємо якісь відмінності, то вони гендерно зумовлені і мали сенс в давні часи. Вивчивши попередній історичний досвід, бачимо, що чоловіча і жіноча дружба відрізнялися. Чоловіча базувалась на спільній діяльності: разом піти на полювання, на рибалку чи на війну. Жіноча дружба – це більше про поговорити. У давні часи сидіти біля вогнища, доглядати дітей або ткати, прясти, співати пісень, гомоніти. Ця гендерна модель була функціональною і виправданою впродовж довгого часу існування людства.

Тема 2.3. Гендер і насильство. Поняття гендерного насильства і домашнього насильства. Портрети жертви і агресора. Запобігання гендерному насильству

Одне із найбільш авторитетних визначень цього терміну міститься у Керівництві з інтеграції заходів щодо протидії гендерно-обумовленому насильству до гуманітарної діяльності – акті м'якого права, що був прийнятий Міжорганізаційним постійним комітетом у 2015 році.

Тема 2.4. Гендер та робота, кар'єра, лідерство. Гендерний розподіл праці.

Мотивація трудової діяльності жінок та чоловіків також має суттєву різницю. Відома та широкоживана п'ятирівнева теорія потреб А. Маслоу в гендерному розрізі модифікується майже на кожному із етапів. Доведено, що різні групи потреб мають неоднакове значення для чоловіків та жінок. Причому жінки мають більш рухому мотиваційну структуру, вони можуть реагувати більш емоційно, ніж чоловіки на один і той же подразник або фактор.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до іспиту, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інші містяться на курсі у Moodle:

Лінк на курс в Moodle: <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=8942>

V. Результати навчання

Результати навчання	Компетентності
ПРН 1. застосовувати основні терміни та поняття гендерної психології у публічних дискусіях, відповідно до мети застосовувати стратегії та методи психологічного дослідження гендерних характеристик особистості;	ЗК1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК2. Здатність бути критичним і самокритичним.

<p>ПРН 2. застосовувати психологічні концепції гендеру для критичного аналізу життєвого досвіду, спілкування, суспільних процесів та історичних подій;</p> <p>ПРН 3. відрізнити стереотипи масової свідомості від об'єктивних даних та ефективно спілкуватися щодо гендерних питань в усній та письмових формах, спираючись на наукові психологічні дослідження;</p> <p>ПРН 4. використовувати знання гендерної психології в різних сферах професійної діяльності та профілактиці гендерного насильства.</p>	<p>ЗК3. Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ФК1. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p> <p>ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження, одержані результати формулювати в аргументовані висновки та рекомендації</p> <p>ФК3. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері гендерної психології.</p> <p>ФК4. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій та дотримуватися норм професійної етики.</p>
---	--

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання, ІНДЗ.

Форма підсумкового контролю: Залік

Методи підсумкового контролю: тестові питання (закриті та відкриті питання) та 1-не практичне завдання)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3 МКР 1	Тема 2.1	Тема 2.2 Тема 2.3	МКР 2		
10	10	10 + 10	10	20	10	20	100

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	5	2	10

2	Самостійні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	10	4	40	
3	Модульні контрольні роботи	10	2	20	
4	ІНДЗ	30	1	30	30
Підсумковий рейтинговий бал				100	

**Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.*

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 60. Максимальна кількість балів за екзамен – 40. Разом – 100 балів.

*До початку заліково-екзаменаційної сесії (якщо вивчення навчальної дисципліни завершується екзаменом) здобувач повинен набрати мінімум **35 балів**. Цей бал не означає зарахування, він просто дає здобувачеві право скласти екзамен. Якщо здобувач не отримав 35 балів, у наступному семестрі він проходить ці навчальні дисципліни повторно на платній основі.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>)

відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>). Викладач ознайомлює

здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Берн Ш. Гендерная психология. 2-е междунац. издание. СПб.: «Прайм-Еврознак», 2001. 320 с.
 2. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. К.:Видавничий центр “Академія”, 2004. 308с.
 3. Говорун Т. В., Кізь О.Б., Кікінежді О.М. Гендерна терапія як інновація у роботі психолога з молодим подружжям. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія / відпов. ред. Н.І.Тавровецька. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. С. 7-27.
 4. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: підручник. К.: Академвидав,2009. 304 с.
 5. Ендшью Д. Секс та релігія. Від балу цноти до благословенної гомосексуальності. Київ: Ніка-Центр. 2017. 304 с.
 6. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді. Практична психологія та соціальна робота. 2007. №10. С.19-36.
 7. Кікінежді О.М. Становлення Я-концепції жінки/чоловіка в юнацькому віці. Humanitarium. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький ; Ніжин : Лисенко М. М., 2019. Том. 42, Вип. 1 : Психологія. С. 77-90.
 8. Кікінежді О. М., Василькевич Я. З. Психологічна безпека особистості в контексті егалітарно- освітньої парадигми. Психологічна безпека особистості у змінному світі: міжнародна колективна монографія / за заг. ред. І.В.Волженцевої. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я.М., 2019. С. 287-304.
-

-
9. Козачук О. А. Психосоціальний розвиток особистості юнацького віку з гомосексуальною орієнтацією. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. К., 2015. 20 с.
 10. Мужская и женская сексуальность: В чем подлинные различия? Psychologies. 2007.№13.
 11. Кон І. С. Світанкове місячне сяйво. Львів: НВФ "Українські технології", 2011. 560 с.
 12. Світцер Д. К. Бути батьками гомосексуала. Ви і ваша дитина-гомосексуал / Пер. з англ. М.Коваль. Львів: Кальварія, 2001. 108 с.
 13. Якубовская И.А. Гендерная адаптация транссексуалов. Журнал практического психолога. 2006. №6. С.48-52.
 14. Hasbany R. L. Homosexuality and Religion / Richard L. Hasbany. – New York: Routledge,2010. 240 p.
 15. Kikinezhdi O. M., Kiz O. B., Shulha I. M. Gender-sensitive university as a subject of social interaction in the territorial community. Social Work and Education:Scientific Papers. 2019. Vol. 6, No.2, P. 144-153.
 16. Kikinezhdi O. M. Psychological mechanisms of the development of gender identity of youth. Modern research of the representatives of psychological sciences : collective monograph / O. Ye. Blynova, Yu. O. Bystrova, I. M. Halian, O. M. Kikinezhdi, etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. P.60-79.

 17. Kikinezhdi O. M. Psychological features of gender identity development at younger school age. The innovative potential of psychology in the development of the modern man : collective monograph / S. I. Babatina, O. M. Kikinezhdi, N. Tavrovetska, S. D. Yakovleva, etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. P.28-47.

***Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)***